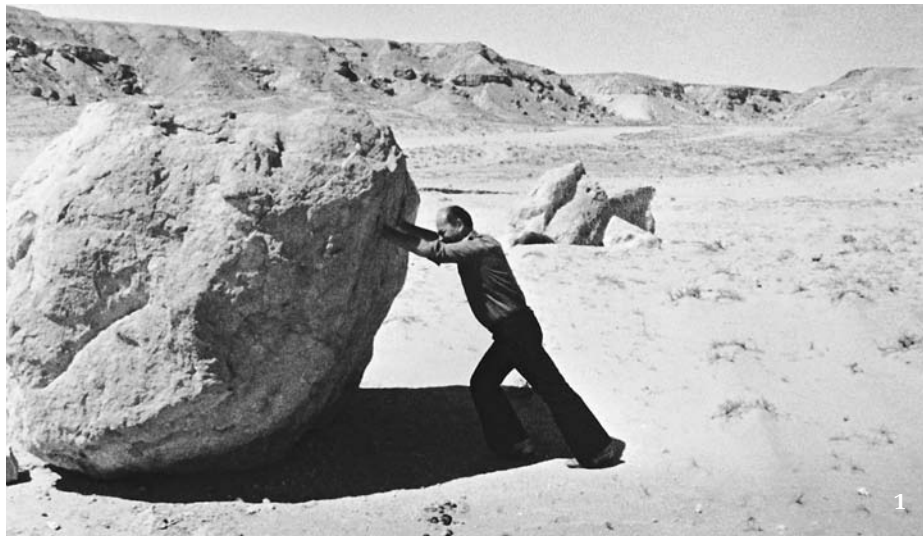

Vzpomínka na geologa Zdeňka Kukala

Odchod doc. RNDr. Zdeňka Kukala, DrSc., 12. prosince loňského roku je smutným faktem, který česká geologická společnost přijala jako bolestné loučení s velkými postavami geologického světa, jež zasáhlo naši vědu v r. 2021. Mízí generace geologů, která byla žáky slavných profesorů Univerzity Karlovy – Františka Slavíka, Radima Kettnera, Odolena Kodyma, Jaromíra Koutka, Oty Hynieho, Quida Záruby a dalších. Vedle Z. Kukala vzpomeňme Ivo Chlupáče a řadu studentů, kteří absolvovali Geologicko-geografickou fakultu UK v letech 1954 a 1955 a svou prací podstatně přispěli k rozšíření znalostí o geologii, paleontologii a geofyzice na území České republiky i na všech světadílech Země.

Zdeňk Kukal patřil mezi renesanční vzdělance, byl člověkem mnoha znalostí. Výjimečně se potkáte s člověkem, který dostal do vínku tolik různorodých talentů a všechny ve svém dlouhém životě uměl využít a rozdávat. Zmíním hru na klavír, cizí jazyky, naučnou a populární literaturu, sporty i obecnou znalost geologie a oceánografie, jíž se plně věnoval.

Narodil se v r. 1932 v Praze, kde maturoval a prožil mládí v komunistické době Gottwaldovy zločinné éry vládnutí. Po absolvování geologie v r. 1955 se věnoval sedimentární geologii a petrografii. Oblíbil si také výzkum oceánů spjatý s procesy sedimentologie, který se stal jeho koníčkem.

Znal jsem Zdeňka od studentských let a v r. 1992 jsem ho navrhol do funkce ředitele Českého geologického ústavu. Místo zastával až do r. 1997, kdy ho vystřídal Miloš Růžička. Byla to doba svobodného bádání a směřování geologie k problematice životního prostředí, které Z. Kukal plně využil k rozvoji České geologické služby, jak se nyní Český geologický ústav nazývá. V r. 2019 uplynulo 100 let od založení geologického ústavu v Československu a Zdeňk napsal k tomuto výročí zajímavou knihu o historii geologické služby. V r. 1993 došlo ke složitému stěhování ústavu z paláců Šternberků a Smiřických na Malostranském

náměstí, které stát převedl do vlastnictví Parlamentu České republiky a nabídl za ně budovu někdejšího Klarova ústavu slepců na Klárově. Jako ředitel Z. Kukal zažil mnoho starostí, aby se přestěhování uskutečnilo s minimem škod. Česká geologická služba (ČGS) se po rozdělení Československa v r. 1993 plně konsolidovala a později se stala trvalou složkou geologických služeb v Evropské unii. Budovy ČGS v Brně, Jeseníku, Lužné, Rohanově a další pracoviště, v nichž se tvořila správa oblastních geo-

1 Zdeňk Kukal podpírá balvan u linií Nazca v Peru v r. 1980

2 S mladším bratrem Jiřím (vlevo) a sestrou Hanou v r. 1955.
Z archivu Z. Kukala (obr. 1 a 2)

3 S geologem a paleontologem Jiřím Kovandou (vlevo) u velké slunečnice před Kovandovým rodinným domem r. 2010. Foto V. Čechová

logů, zůstaly naštěstí beze změny, i když po sametové revoluci se rojilo mnoho nepřijatelných návrhů i pomluv směřujících k oslabení činnosti Českého geologického ústavu. Získání Klarova ústavu slepců, který patřil do r. 1993 Federálnímu úřadu vlády a po rozpadu Československa zůstal opuštěný, zachránilo náš geologický ústav od vyhnání z hlavního města. Nejvíce v tom řediteli Kukalovi pomohli ministr Igor Němec a geolog František Králík, v té době ministrův poradce.

Zdeňk Kukal se zasloužil o pokračování geologického mapování a o rozšíření studií o závislosti životního prostředí na hydrogeologii a geologickém podloží. Svými publikacemi šířil povědomí o geologické vědě a přispěl k modernímu přístupu k výzkumu sedimentárních procesů a oceánografie. Ve své poslední knize *Život mezi kameny* spolu s informacemi o historii a činnosti České geologické služby (ČGS 2020) zachytil vtipně více než 70 let, jež prožil mezi geology a kamením. V 70. letech minulého století přednášel geologii na univerzitách v Bagdádu a Kuvajtu. V r. 1977 vydal první českou učebnici *Základů oceánografie* (Academia), která byla úspěšná i v zahraničí. Doplnil ji v r. 1984 knihou *Oceán – pevnina budoucnosti* (Horizont). Napsal řadu populárních knih o geologické problematice, oceánech i o českých hradech. Byl neustále činný a pracoval mnoho let již jako důchodce na propagaci ČGS, kterou v bouřlivých 90. letech řídil a rozvíjel v rámci Ministerstva životního prostředí.

Jak ukončit vzpomínku na starého přítele a spolužáka na fakultě? Snad nejlépe fotografiemi, které poskytli jeho kolegové z ČGS Petr Maděra a Vlasta Čechová.

Milý Zdeňku, přijmi naše upřímné a s úctou napsané geologické a hornické Zdař Bůh!